

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Č. j.: MSMT-29772/2022-1

Opatření obecné povahy

Přijímací řízení

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) jako příslušný správní orgán podle ustanovení § 5a zákona č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, určuje:

I.

(1) Cizinci podle § 1 odst. 1 zákona o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (dále také „cizinec“) se při přijímacím řízení ke vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách pro školní rok 2023/2024 promíjí na žádost přijímací zkouška z českého jazyka, pokud je součástí přijímací zkoušky. Znalost českého jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, škola u této osoby ověří rozhovorem.

(2) Cizinec má na základě žádosti připojené k přihlášce ke vzdělávání ve střední škole právo konat písemný test jednotné přijímací zkoušky ze vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace v ukrajinském jazyce.

(3) Škola může písemný test školní přijímací zkoušky cizinci na základě žádosti připojené k přihlášce ke vzdělávání ve střední škole zadat v ukrajinském jazyce. Sdělení o tom, zda škola umožní toto zadání v ukrajinském jazyce, ředitel školy zveřejní spolu se skutečnostmi podle § 60 odst. 2 a 3 školského zákona. V případě oborů vzdělání s talentovou zkouškou toto sdělení ředitel školy připojí k těmto skutečnostem bezodkladně. Pokud škola písemný test školní přijímací zkoušky zadá v českém jazyce, navyšuje se cizinci časový limit pro vypracování testu o 25 % a má právo použít překladový slovník.

(4) Společně s žádostí podle odstavce 1, 2 nebo 3 uchazeč doloží, že je cizincem podle § 1 odst. 1 zákona o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

II.

Toto opatření obecné povahy nabývá účinnosti dnem 27.10. 2022.

Odůvodnění

Podle § 5a zákona č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, může MŠMT určit opatření obecné povahy ve vztahu k cizincům s dočasnou ochranou mj. odlišný způsob nebo podmínky přijímání ke vzdělávání nebo ukončování vzdělávání, pokud by postup podle školského zákona nebo tohoto zákona nebyl možný nebo by způsobil nezanedbatelné obtíže.

Dne 24. února 2022 vypukl ozbrojený konflikt na území Ukrajiny invazí vojsk Ruské federace.

V návaznosti na to vznikla migrační vlna z území Ukrajiny. V reakci na ni byl Evropskou unií poprvé v historii aktivován čl. 5 směrnice Rady 2001/55/ES, na jehož základě byla v březnu 2022 vyhlášena na území Evropské unie dočasná ochrana pro osoby prchající z území Ukrajiny. V této situaci pak bylo v České republice přijato několik zákonů, které se souhrnně označují jako „Lex Ukrajina“. Konkrétně pro oblast školství jde o zákon č. 67/2022 Sb., který upravuje zvláštní opatření ve školství potřebné pro zvládnutí velkého množství příchozích osob.

V době, kdy Rada Evropské unie rozhodla o aktivaci mechanismu dočasné ochrany, nebylo možné predikovat, kdy bude válečný konflikt (a s ním spojená migrační vlna) ukončen, proto byla dočasná ochrana vyhlášena do 31. března 2023. I vnitrostátní úprava tedy počítá s tím, že všechna přijatá opatření budou ukončena k 31. březnu 2023. Dosavadní průběh konfliktu na Ukrajině však nenaznačuje, že by bylo možné hovořit o jeho blízkém ukončení. Proto je na úrovni Evropské unie předpokládáno prodloužení dočasné ochrany až do konce března 2024, a to s odkazem na čl. 4 odst. 1 výše zmíněné směrnice.

V návaznosti na to se mj. i předpokládá prodloužení platnosti zákona č. 67/2022 Sb. do 31. srpna 2024. Je zjevné, že i po 31. březnu 2023 přetrvává potřeba mít ke zvládnutí migrační krize účinné nástroje.

Podmínky přijímacího řízení je však nutné upravit již nyní, jelikož termín pro podání přihlášky ke střednímu vzdělání v oborech vzdělání s talentovou zkouškou je již 30. listopadu 2022.

Ke dni 24. října 2022 bylo v ČR vydáno cca 420 tis. dlouhodobých víz za účelem dočasné ochrany. V základních školách je cca 52 tis. cizinců s dočasnou ochranou. Ve věkové skupině 15–18 let, tedy potenciálních uchazečů o střední, popř. vyšší odborné vzdělání je cca 26 tis. osob.

Je podstatné zdůraznit, že příchod velkého množství osob z Ukrajiny je důsledkem invaze vojsk Ruské federace. Tyto osoby svůj příchod na území ČR neplánovaly a nepřipravovaly se na něj. Běžná právní úprava nepočítá s případem masivní migrační vlny.

Vláda usnesením č. 309 ze dne 13. dubna 2022 schválila Stanovení strategických priorit vlády ČR ke zvládnutí uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu. Strategie zdůrazňuje význam integrace cizinců na české prostředí a v této souvislosti uvádí mj. *„Základním cílem je nyní zajistit návazná opatření jako součást střednědobé až dlouhodobé strategie jejich adaptace/integrace na české prostředí. (...) Díky legislativním změnám budou školy v průběhu školního roku 2022/2023 klást důraz na jazykové vzdělávání jako klíčového předpokladu pro úspěšnou adaptaci a integraci v ČR.“*

Opatření obecné povahy má za cíl mj. naplnit strategické priority vlády tím, že přispěje k tomu, aby cizinci s dočasnou ochranou byli přijímáni do středních škol nebo vyšších odborných škol a v důsledku se tím zlepšovala jejich integrace do českého prostředí.

Největší překážkou úspěšné integrace je jednoznačně jazyková bariéra.

Strategické priority vlády naplňovalo doposud MŠMT i tím, že podporovalo okamžité přijímání cizinců s dočasnou ochranou do všech stupňů českého školství včetně základních škol.

V zákoně č. 67/2022 Sb. (ve znění před jeho novelizací) byly stanoveny úpravy přijímacího řízení pro cizince s dočasnou ochranou při přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání pro školní rok 2022/2023. Pro přijímací řízení pro školní rok 2023/2024 právní předpisy nestanoví přímo úlevy pro cizince s dočasnou ochranou, ale novelou zákona vyhlášenou pod č. 199/2022 Sb. se doplnil § 5a, který dává možnost MŠMT vydat toto opatření obecné povahy.

Z důvodu nedostatečného porozumění českému jazyku mají cizinci s dočasnou ochranou značně ztížen přístup ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání, a to z důvodu nedostatečné znalosti českého jazyka, ačkoliv by jinak měli předpoklady ke studiu.

K čl. I

K odst. 1

Zvláštní úpravy se vztahují na cizince s dočasnou ochranou.

Podle běžné úpravy v § 20 odst. 4 školského zákona se na žádost promíjí přijímací zkouška z českého jazyka těm osobám, které „získaly předchozí vzdělání ve škole mimo území České republiky“.

Opatřením obecné povahy se staví na jisto, že úlevy v rozsahu podle § 20 odst. 4 školského zákona se budou vztahovat na všechny cizince s dočasnou ochranou. Vylučuje se tak situace, že by se na některé cizince s dočasnou ochranou úlevy nevztahovaly, protože se účastnili vzdělávání v průběhu 2. pololetí školního roku 2022/2023 (v základní škole nebo ve střední škole). Jak bylo uvedeno výše, Česká republika vytvářela záměrně prostor pro okamžité zapojení příchozích do českého školství. Nebylo však reálné, aby si v takto krátkém čase osvojili český jazyk na dostatečné úrovni. Tato skutečnost pak nemůže tyto cizince znevýhodnit oproti těm cizincům, kteří do základní školy v ČR nechodili nebo do ČR přišli později.

Uchazeč musí doložit doklad o dočasné ochraně společně s žádostí. V zásadě postačuje doložení prosté kopie. Není však vyloučené, že tento cizinec bude právně postupovat přímo podle školského zákona (§ 20 odst. 4), kdy musí doložit, že je „osobou, která získala předchozí vzdělání ve škole mimo území ČR“, a doložení dokladu o dočasné ochraně tedy nebude v tomto případě nezbytné, jelikož bude postupovat přímo podle školského zákona.

Není právní povinností podat tuto žádost společně s přihláškou. Na prominutí zkoušky podle tohoto opatření obecné povahy se jinak uplatní všechna pravidla podle školského zákona a prováděcích předpisů. Zkouška se promíjí na žádost uchazeče. Z jeho strany se tedy jedná o možnost výběru, zda ji chce, nebo nechce konat. Škola úroveň znalosti českého jazyka v případě, kdy je prominuta zkouška z českého jazyka, která je součástí kritérií přijímacího řízení, povinně ověřuje rozhovorem, při kterém se zjišťuje, zda je uchazeč schopen se zapojit do vzdělávání se v daném oboru vzdělání (srov. s § 20 odst. 4 školského zákona).

K osvojování si základních znalostí českého jazyka ČR vytvořila podmínky ve formě zjednodušených projektů (šablon) v Operačním programu Jan Ámos Komenský pro mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy: Šablony pro MŠ a ZŠ I, Šablony pro SŠ a VOŠ I. V loňském školním roce bylo možné čerpat finanční prostředky na jazykové kurzy a adaptační skupiny pro cizince migrující z Ukrajiny,

v letošním školním roce pokračovala dotační výzva na podporu adaptačních skupin (pro děti mimo vzdělávací systém). Podporu lze čerpat také prostřednictvím pravidel pro jazykovou přípravu cizinců v základních školách nebo středních školách (viz vyhlášky č. 48/2005 Sb. nebo č. 13/2005 Sb. v novelizovaném znění). Tyto nástroje tedy umožnily osvojování si českého jazyka tak, aby bylo možné zapojení do vzdělávání v českých školách. Finanční podpora v roce 2022 byla pro adaptační skupiny 241 mil. Kč, pro jazykové kurzy 52 mil. Kč, pro prázdninové jazykové kurzy 4 mil. Kč, pro podzimní adaptační skupiny: 87 mil. Kč.

K odst. 2

Tímto výrokem se stanoví obdobně, jako bylo pravidlo upraveno přímo zákonem č. 67/2022 Sb., možnost volby konání jednotné zkoušky z oboru Matematika a její aplikace jak v českém, tak ukrajinském jazyce. Oproti proběhlému roku není již zařazena volba konání v jazyce anglickém, neboť její využití bylo naprosto minimální.

Potřeba umožnit konání testu v ukrajinském jazyce vychází z předpokladu, že znalost českého jazyka uchazečů není na takové úrovni, aby uchazeči zvládli matematickou nebo jinou terminologii potřebnou pro přijímací test. Pro pochopení zadání je dobrá znalost českého jazyka předpokladem, který však na dostatečné úrovni pro cizince s dočasnou ochranou neplatí. Viz například zadání slovní úlohy z didaktického testu z 1. řádného termínu v roce 2022: „*Domeček je vytvořen z pravidelného čtyřbokého hranolu a kolmého trojbokého hranolu. Oba hranoly mají jednu stěnu společnou. Rozměry čtyřbokého hranolu jsou x , x a 20 cm. Podstavou trojbokého hranolu je pravouhlý trojúhelník s odvěsnami délek 6 cm a 8 cm.*“ Neznalost odborných termínů znesnadňuje pochopení zadání a možnost prokázat znalost matematiky a její aplikace.

Opatření vychází ze skutečnosti, že příchozí s dočasnou ochranou si neplánovali do České republiky přijet a na konání přijímacích zkoušek v České republice se případně připravují mnohem kratší dobu než běžní uchazeči. Písemný test z Matematiky a její aplikace má za cíl ověřovat znalosti z tohoto oboru, ale nemožnost se připravit na zadání úloh v českém jazyce by reálně znepřístupnilo možnost ucházet se (v rámci soutěže s ostatními uchazeči) o vzdělávání v českých středních školách.

Pokud má cizinec zájem konat tuto zkoušku v ukrajinském jazyce, pak musí takovou žádost připojit k přihlášce ke vzdělávání ve střední škole společně s dokladem o dočasné ochraně, a to podle termínů ve školském zákoně. Nepožádá-li, pak koná zkoušku automaticky v českém jazyce.

K odst. 3

Stanoví se pravomoc školy zadat písemný test školní přijímací zkoušky v ukrajinském jazyce. Podmínkou je, že uchazeč o zadání v ukrajinském jazyce požádá. V takovém případě se časový limit zkoušky nenavýšuje.

V případě zkoušky zadané v českém jazyce má však automaticky (není nutné o toto žádat) časový limit navýšen o 25 % a může použít překladový slovník. Tato uzpůsobení vychází ze shodných uzpůsobení, které upravuje příloha č. 1 vyhlášky č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Za běžného stavu je pro uzpůsobení přijímací zkoušky pro osoby s jiným rodným jazykem podmínkou doporučení ze školského poradenského zařízení. Tímto opatřením obecné povahy se uplatní úleva plošně. S ohledem na předpokládané vyšší množství těchto uchazečů a omezené kapacity školských

poradenských zařízení lze předpokládat, že by běžný postup způsobil jejich nepřiměřené zatížení v situaci, kdy je odborně důvodné úlevu těmto uchazečům poskytnout.

Informaci o tom, zda uchazeči-cizinci školní přijímací zkoušku můžou konat v ukrajinském jazyce, ředitel školy zveřejní spolu s kritérii běžným postupem podle § 60 odst. 4 školského zákona. V případě oborů vzdělání s talentovou zkouškou tak ředitel stanoví co nejdříve po vydání tohoto opatření.

Žádost připojuje cizinec k přihlášce ke vzdělávání ve střední škole a k tomu doloží, že je osobou s dočasnou ochranou.

K odst. 4

Jak bylo uvedeno u jednotlivých odstavců výše, uchazeč-cizinec musí doložit doklad o dočasné ochraně společně s žádostí. V zásadě postačuje doložení prosté kopie.

K čl. II – Účinnost

Toto opatření obecné povahy nabývá účinnosti dnem vyvěšení na úřední desce.

Poučení

Proti tomuto opatření obecné povahy podle § 173 odst. 2 správního řádu nelze podat opravný prostředek.

Prof. JUDr. Vladimír Balaš, CSc.
ministr školství, mládeže a tělovýchovy

Vyvěšeno dne 27.10.2022